

ΤΑΞΗ Α΄ Γυμνασίου

Θεματική Ενότητα 1: «Μεγαλώνουμε και Αλλάζουμε»

Διδακτική Πρόταση 2ου Διώρου

1) ΑΦΟΡΜΗΣΗ: Ξεκινώντας τη νέα διδακτική ενότητα... Η Εκκλησία είναι μια νέα κοινωνία...

ΤΕΧΝΙΚΗ ΙΔΕΟΘΥΕΛΛΑΣ (ΑΓΟΡΙΑ)	ΚΟΡΙΤΣΙΑ
Βάλτε στον κύκλο λέξεις που συνδέονται με τους όρους «Εκκλησία» και «κλήρος»	Γράψτε από μια πρόταση που να εμπεριέχει τους όρους Εκκλησία και Κλήρος

2) ΔορΑ: Η ζωή των πρώτων χριστιανών συνέβαλε στη γρήγορη εξάπλωση της χριστιανικής πίστης. Δύο πρωτοχριστιανικά κείμενα μας δίνουν σημαντικές πληροφορίες για τη ζωή των πρώτων χριστιανών. Το πρώτο είναι του **Ιουστίνου** που ήταν φιλόσοφος, ο οποίος διατήρησε τον φιλοσοφικό τήβεννο (σ.σ. σκουρόχρωμο ένδυμα με φαρδιά μανίκια και διακοσμητικές ταινίες γύρω από τα μανίκια και τον λαιμό που φορούν δικαστές και πανεπιστημιακοί σε επίσημες τελετές ή περιστάσεις) και μετά τη μεταστροφή του στον Χριστιανισμό, ενώ άνοιξε σχολή η οποία θα μπορούσε να θεωρηθεί ως η πρώτη Ορθόδοξη χριστιανική Σχολή. Αν και η σχολή του απέκτησε σημαντική φήμη, ο Ιουστίνος ήρθε σε σύγκρουση με άλλους φιλοσόφους, οι οποίοι τον διέβαλαν προς τον φιλόσοφο - αυτοκράτορα Μάρκο Αυρήλιο, με αποτέλεσμα να αποκεφαλιστεί το 165 μαζί με μια ομάδα μαθητών του. Το άλλο κείμενο είναι η **Προς Διόγνητον Επιστολή**, η οποία είναι μια άγνωστης προέλευσης απολογητική επιστολή του 2ου αιώνα.

→ Ερώτηση κατανόησης για ομάδες εργασίας

ΙΟΥΣΤΙΝΟΣ: Η ΖΩΗ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ	Η ΠΡΟΣ ΔΙΟΓΝΗΤΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ
Κατά τη λεγόμενη ημέρα του ηλίου, την Κυριακή, γίνεται συγκέντρωση όλων των χριστιανών που κατοικούν στις πόλεις ή στο ύπαιθρο και διαβάζονται τα απομνημονεύματα των Αποστόλων ή τα συγγράμματα των προφητών [...] Έπειτα σηκωνόμαστε όλοι μαζί και προσευχόμαστε. Όταν σταματήσουμε την προσευχή, προσφέρεται άρτος και οίνος [...] η μετάληψη των Θείων Δώρων γίνεται χωριστά για τον	Οι Χριστιανοί δεν ξεχωρίζουν από τους άλλους ανθρώπους στη γλώσσα ομιλίας, ούτε στις συνήθειες. Ούτε κατοικούν σε δικές τους ξεχωριστές πόλεις, ούτε χρησιμοποιούν κάποια γλωσσική διάλεκτο διαφορετική, ούτε ζουν με «περίεργο» τρόπο! Δεν έχουν επινοήσει κάποιο «παράξενο» τρόπο ζωής στηριγμένοι στην ανθρώπινη περιέργεια, ούτε και προΐστανται όπως μερικοί μιας ανθρώπινης διδασκαλίας. Κατοικούν σε ελληνικές ή βαρβαρικές πόλεις, όπως συνέπεσε ο καθένας, και διαβιούν με τις τοπικές συνήθειες και τον τρόπο ενδυμασίας και

<p>καθένα• σ' εκείνους που δεν ήσαν παρόντες, στέλνεται με τους διακόνους. Απ' αυτούς που είναι εύποροι και επιθυμούν, καθένας δίνει ό,τι θέλει, ανάλογα με την προαίρεσή του. Το ποσό που συγκεντρώνεται, δίνεται στον προϊστάμενο λειτουργό και αυτός βοηθεί τα ορφανά, τις χήρες, τους αρρώστους, τους φυλακισμένους και στους ξένους που μένουν προσωρινά εκεί, καθώς και σε όλους ανεξαιρέτως που έχουν ανάγκη. Την κοινή, λοιπόν, συγκέντρωση αυτή κάνουμε την ημέρα του ηλίου, επειδή είναι η πρώτη ημέρα κατά την οποία ο Θεός, αφού μετέβαλε το σκοτάδι και την ύλη, δημιούργησε τον κόσμο και επειδή ο Χριστός ο Σωτήρας μας την ίδια μέρα αναστήθηκε εκ νεκρών.</p> <p>♣ ΕΡΩΤΗΣΗ: Ποια είναι τα βασικά χαρακτηριστικά της πνευματικής & κοινωνικής ζωής των πρώτων χριστιανών;</p>	<p>τροφής του κάθε τόπου, ενώ συγχρόνως γίνεται φανερή η θαυμαστή και αξιοπρόσεκτη συμπεριφορά τους. Ζουν στη δική τους ο καθένας πατρίδα αλλά ως πάροικοι. Μετέχουν σε όλα τα κοινά ως πολίτες και υπομένουν τα πάντα, όμως σαν να ήσαν ξένοι. Η ξενιτειά είναι πατρίδα τους και η πατρίδα τους ξενιτιά. Παντρεύονται όπως όλοι και γεννούν παιδιά, αλλά δεν τα σκοτώνουν. Γήινοι άνθρωποι είναι, αλλά δεν ζουν με ζωώδη τρόπο. Διαβιούν στη γη, αλλά έχουν το πολίτευμα στον ουρανό. Υπακούουν στους κρατικούς νόμους, αλλά με τον τρόπο ζωής τους ξεπερνούν τους νόμους. Αγαπούν τους πάντες έστω κι αν διώκονται από όλους. Αγνοούνται και κατακρίνονται από πολλούς, φονεύονται αλλά «ζωοποιούνται». Γίνονται φτωχοί από πεποίθηση και «πλουτίζουν» τους άλλους. Στερούνται σχεδόν των πάντων, αλλά δίνουν σε όλους.</p> <p>♣ ΕΡΩΤΗΣΗ : Σε τι διαφέρει η ζωή των πρώτων χριστιανών από την αντίστοιχη των άλλων ανθρώπων με ειδωλολατρικές συνήθειες;</p>
--	---

3) ΔορΑ: Από την πρώτη Εκκλησία μέχρι σήμερα έχουν περάσει πάνω από 2.000 χρόνια. Ποια είναι η αποστολή και η ευθύνη των σημερινών χριστιανών; Ποια είναι η «εικόνα» των σημερινών χριστιανών;

ΚΕΙΜΕΝΟ	ΑΓΟΡΙΑ	ΚΟΡΙΤΣΙΑ
<p>«Από το παράθυρό μου έβλεπα νέα παιδιά εγκαταλειμμένα, μπλεγμένα στα ναρκωτικά και την εξαθλίωση. Άρχισα να αναρωτιέμαι πώς μπορώ να τα βοηθήσω. Στην αρχή ήταν μια παρέα εφήβων. Πλησίασα και ζήτησα να παίξουμε έναν αγώνα μπάσκετ. Σήμερα στην Κιβωτό έρχονται 400 παιδιά όλων των ηλικιών και εθνικοτήτων. Η πόρτα μας γι' αυτά θα είναι πάντοτε ανοιχτή.</p> <p>Η περιοχή του Κολωνού είναι από τις πιο επικίνδυνες στην Αθήνα, αφού δρουν πολλές συμμορίες, ενώ σχεδόν σε κάθε γωνιά γίνεται εμπόριο ναρκωτικών. Από την πρώτη στιγμή που εγκαταστάθηκα, ένιωσα την ανάγκη να αντιδράσω. Έτσι, με τη βοήθεια εθελοντών,</p>	<p>Τεχνική ανακριτικής καρέκλας</p>	<p>Τεχνική οπτικής γωνίας/ alterego</p>

<p>δημιουργήθηκε η Κιβωτός του Κόσμου, μια Οργάνωση με στόχο να βγάλει όσα περισσότερα παιδιά μπορούσε από τη φτώχεια και την εγκατάλειψη και να τους προσφέρει τη δυνατότητα «να σταθούν στα πόδια τους". Στόχος μας είναι τα παιδιά να νιώσουν ότι υπάρχει και ένας άλλος κόσμος, πέρα από αυτόν που έχουν γνωρίσει. Μόνο κίνητρό μας είναι η αγάπη και σε αυτή βασιζόμαστε».</p> <p><i>Η «Κιβωτός» για μένα είναι σχέδιο Θεού το οποίο προϋπήρχε... ο Θεός έχει ευλογήσει αυτό το έργο και με τη βοήθεια Του συνεχίζουμε...»</i></p> <p>π. Αντώνιος Παπανικολάου, Εφημέριος Αγίου Γεωργίου Κολωνού</p>		
--	--	--

4) ΔορΑ: Η «εικόνα» της σύγχρονης κοινωνίας αποτελεί πρό(σ) κληση για τους χριστιανούς, ώστε να τη μεταμορφώσουν σε κοινωνία αγάπης, ελευθερίας και ισοτιμίας → Τεχνική **Artful Thinking**: Ποια σχέση έχει η εικόνα με τη διδακτική ενότητα;

ΕΙΚΟΝΑ	ΤΙ ΒΛΕΠΩ; ΤΙ ΑΝΑΡΩΤΙΕΜΑΙ; ΤΙ ΣΚΕΦΤΟΜΑΙ;
<p>(Αναρτημένο χαρτί σε κάδο)</p> <p>ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΜΕ ΦΑΓΩΣΙΜΑ ΚΑΙ ΨΩΜΑΚΙ</p> <p>ΚΡΕΜΑΣΤΕ ΤΑ ΣΤΟΝ ΚΑΔΟ</p>	<p>Συνδυασμός Artful Thinking με Εκπαιδευτικό δράμα και Οπτική γωνία.</p>

5) Αναστοχασμός: Με την **τεχνική του γλυπτού** αναπαραστήσετε σε εικόνα την πνευματική σχέση αγάπης και φιλίας μεταξύ των ανθρώπων χωρίς διακρίσεις.

ΟΦΕΙΛΩ ΝΑ ΞΕΡΩ...	ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΛΑΛΟΠΟΥΛΟΣ, ΘΕΟΛΟΓΟΣ 2 ^{ΟΥ} Γ/ΣΙΟΥ ΕΥΚΑΡΠΙΑΣ
<p>1) Ποια είναι τα χαρακτηριστικά της ζωής των πρώτων χριστιανών, όπως περιγράφονται στα κείμενα του Ιουστίνου και της Προς Διόγνητον επιστολή;</p>	<p>ΑΣΚΗΣΗ: 1) Ο όρος εκκλησία έχει τις ρίζες του στην εκκλησία του δήμου της αρχαίας Αθήνας. Τι ξέρετε;</p> <p>2) Παίρνοντας συνέντευξη από τον ιερέα της ενορίας μου για την πνευματική και κοινωνική αποστολή της Εκκλησίας (<u>σύνταξη ερωτηματολογίου</u>).</p>

ΤΙΤΛΟΣ: ΜΠΟΡΟΥΝ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΝΑ ΕΙΚΟΝΙΖΟΥΝ ΤΟΝ ΘΕΟ; (3^ο ΔΙΩΡΟ) – ΤΑΞΗ Β΄

1) ΔσρΑ: Οι εικόνες στη συνείδηση του ορθόδοξου λαού κατέχουν σημαντική θέση. Η τραγωδία των Μικρασιατών προσφύγων αποτελεί αδιάψευστη πραγματικότητα. Εντούτοις, δεν λείπουν και οι αισχροτήτες...

ΜΙΑ ΜΑΡΤΥΡΙΑ... (ΑΓΟΡΙΑ)	ΜΙΑ ΑΝΤΙΘΕΤΗ ΣΤΑΣΗ...(ΚΟΡΙΤΣΙΑ)
<p>«Ηρθαμε τον Αύγουστο του 1922 στον Μόλυβο με το καϊκι του πατέρα μου. Τεσσάρων μηνών με 'φέραν, πρόσφυγα. Οι γονείς μου έλεγαν ότι στο χωριό μας είχαμε αμπέλια και ζούσαμε καλά. Εδώ δεν είχαμε τίποτα. Οι ξυπόλητοι πρόσφυγες φορούσαν παπούτσια από λάστιχα, ντύνονταν με σάκους για το αλεύρι και χρησιμοποιούσαν κονσερβοκούτια σαν κατσαρόλες. Όσοι δεν προέρχονταν από τα νησιά του Μαρμαρά, όπως ο κ. Καβούνης, αλλά από τα βάθη της Ασίας, ταξίδευαν μέχρι τη Σμύρνη με άμαξες ή τρένα και περνούσαν έπειτα στην Ελλάδα. Οι γονείς μου δεν πρόλαβαν να πάρουν κάποια από τα υπάρχοντά τους μαζί. Μόνο μια γειτόνισσά τους διέσωσε το εικόνισμα της Αγίας Άννας από την εκκλησία του χωριού. Σκουπιά (ή Σκοπιά) στο νησί Αλώνη (αλλιώς γνωστό στα τουρκικά ως Πασαλιμάνι) στη Θάλασσα του Μαρμαρά.</p> <p style="text-align: center;">(Μαρτυρία του 94χρονου Γιώργου Καβούνη από τον Μόλυβο)</p>	<p>«Σε πράξεις που ξεπερνούν κάθε νοσηρότητα και προκαλούν αποτροπιασμό προχώρησαν άγνωστοι, βανδαλίζοντας τον Ιερό Ναό της Ζωοδόχου Πηγής Σπηλιώτισσας, που βρίσκεται στο τέλος του φαραγγιού στο Παλαιόκαστρο Ηρακλείου. Οι δράστες λέρωσαν 13 εικόνες και την Αγία Τράπεζα και με κάρβουνο έγραψαν σε τοίχο του Ιερού αισχρά μηνύματα...»</p> <p>ΤΕΧΝΙΚΗ ΙΔΕΟΘΥΕΛΛΑΣ & ΟΠΤΙΚΗΣ ΓΩΝΙΑΣ</p> <p>Εναλλακτική πρόταση: Τεχνική Think, Pair, Share (σε ομάδες).</p>

2) ΔσρΑ: Η χριστιανική τέχνη (εικονογραφία) είναι απεικόνιση αληθινών προσώπων ή γεγονότων και υπηρετεί την ορθόδοξη πίστη και παράδοση της Εκκλησίας → Αναφορά στο αγιογραφικό έργο του **Φώτη Κόντογλου**

ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΑΓΙΟΓΡΑΦΟΥ & ΛΟΓΟΤΕΧΝΗ ΦΩΤΗ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ	ΕΡΩΤΗΣΗ & ΤΕΧΝΙΚΕΣ
(1895 – 1965)	
<p>«...Χρυσά χέρια και πολλά χαρίσματα μου έδωσε ο Κύριος. Δεν τα μεταχειρίστηκα για να αποκτήσω υλικά αγαθά, μήτε χρήματα, μήτε δόξα, μήτε κανενός είδους καλοπέραση. Τα μεταχειρίστηκα προς δόξαν του Κυρίου και της Ορθοδοξίας του. Ήμουν προσηλωμένος στο έργο που έβαλα για σκοπό μου, και στον σκληρόν αγώνα για την Ορθόδοξη πίστη μας. Φτωχός εγώ, φτωχά και τα παιδιά μου. Βιοπάλη σκληρή. Εχθές, παραμονή της Πρωτοχρονιάς (1950), ήμουν ξαπλωμένος στο κουβούκλι</p>	<p>♣ Ποια είναι – κατά τον Φώτη Κόντογλου - ορισμένα από τα απαραίτητα εφόδια ενός γνήσιου αγιογράφου;</p> <p>♣ Τεχνική brainstorming</p>

<p>μας περασμένα τα μεσάνυχτα, και συλλογιζόμουν. Είχα δουλέψει νυχτέρι για να τελειώσω μια Παναγία Γλυκοφιλούσα . Σιγώπेलνα λοιπόν εκεί που ζωγράφιζα την Παναγία, κι η Μαρία (σύζυγος) έψελνε και κείνη μαζί μου με τη γλυκιά φωνή της...».</p>	<p>♣ Στη θέση Φώτη Κόντογλου</p> <p>Νιώθω...</p> <p>Φοβάμαι...</p> <p>Θέλω να...</p>
---	---

3) ΔσρΑ: Η Ορθόδοξη αγιογραφία όχι μόνο αισθητοποιεί τα όσα διαδραματίζονται στη λατρεία της, αλλά υπομνηματίζει και τα ιστορικά γεγονότα της Θείας Οικονομίας. Εξιστορεί σκηνές του βίου του Χριστού, της Θεοτόκου και των Αγίων.

ΚΕΙΜΕΝΟ	
<p>Ο δογματικός, ο λειτουργικός και ο ιστορικός είναι οι τρεις αγιογραφικοί κύκλοι του ναού. Στον δογματικό κύκλο εντάσσονται οι αγιογραφίες του τρούλου – ο Παντοκράτορας, οι Άγγελοι, οι Προφύτες, οι Ευαγγελιστές. Στον λειτουργικό κύκλο εντάσσονται οι αγιογραφίες της κόγχης του Ιερού Βήματος – η Πλατυτέρα, η κοινωνία των Αποστόλων του Χριστού, οι Μέγα Βασίλειος και Ιωάννης ο Χρυσόστομος καθώς και άλλοι ιεράρχες. Στον ιστορικό κύκλο ανήκουν οι εικόνες που περιγράφουν σκηνές από τη ζωή του Χριστού, της Παναγίας και των Αγίων και βρίσκονται στους πλαϊνούς τοίχους του ναού και τις καμάρες του. Βλέπε και σχολικό βιβλίο Δ.Ε 20, Σελ. 78 – 80</p>	<p>Ερώτηση κατανόησης → Ποιοι είναι οι αγιογραφικοί κύκλοι στην Εκκλησία;</p>

4) ΔσρΑ: Ερώτηση κατανόησης → Ποια είναι η διαφορά μεταξύ ορθόδοξης (ανατολικής) και δυτικής τέχνης;

ΚΕΙΜΕΝΟ	ΕΡΩΤΗΣΗ & ΤΕΧΝΙΚΕΣ
<p>Η Ορθόδοξη αγιογραφία απέφυγε την απεικόνιση των ιερών μορφών της Εκκλησίας κατά τη φυσική πραγματικότητα και αναζήτησε – διά της μεθόδου της αφαίρεσης επί των παριστανόμενων μορφών – να εκφράσει την <u>πνευματική πραγματικότητα</u>, η οποία αποτελεί γι' αυτήν την υψηλότερη αλήθεια. Λόγου αυτού του γεγονότος, όταν άρχισε να δημιουργεί, δεν έλαβε υπόψη της συγκεκριμένα υποδείγματα (models) ανθρώπων, τα οποία θα αντέγραφε συστηματικά για να απεικονίσει τα ιερά της πρόσωπα. Αυτή άλλωστε είναι και η βασικότερη ποιοτική διαφορά, μεταξύ Ορθοδόξου και Δυτικής τέχνης.</p> <p>Η Εκκλησιαστική τέχνη της Δύσης, η οποία ενδιαφέρεται όχι τόσο για το βάθος αλλά για την επιφάνεια, διαμόρφωσε τύπους των ιερών προσώπων βάσει</p>	<p>♣ Ποια είναι η διαφορά μεταξύ ορθόδοξης (ανατολικής) και δυτικής αγιογραφικής τέχνης;</p> <p>♣ ΡΟΛΟΣ ΣΤΟΝ ΤΟΙΧΟ</p>

συγκεκριμένων φυσικών προτύπων (models) ανθρώπων. Έτσι “ωραίοι” και ονειροπόλοι νεαροί της Δύσης έγιναν τα μοντέλα για να απεικονιστεί ο Χριστός και ορισμένες γυναίκες, ευνοούμενες ή ερωμένες των ζωγράφων της Δύσης, έγιναν υποδείγματα για την μορφή της Θεοτόκου. Με άλλα λόγια, αυτή ή εκείνη, η αισθησιακά ωραία γυναίκα, δάνεισε τη μορφή της, σε πολλούς ζωγράφους για την απεικόνιση της Αχράντου και Υπεραγίας Θεοτόκου.

Λόγου χάρη ο Φλωρεντιανός Ιταλός ζωγράφος **Filippo Lippi** (Φιλίππο Λίππι 1406 – 1469) υπόδειγμα (μοντέλο) για τις Παναγίες του χρησιμοποίησε την ερωμένη του και μετέπειτα σύζυγό του *Lucrezia Buti*.

ΠΗΓΕΣ: 1. Κωνσταντίνος Καλοκύρης: Εισαγωγή στη Χριστιανική και Βυζαντινή Αρχαιολογία (Η Τέχνη Ανατολής & Δύσεως)

2. Ελληνική και Ξένη Βικιπαίδεια (Wikipedia)

5) Τεχνική **Artful Thinking**: Ποια σχέση έχει η εικόνα με τη διδακτική ενότητα;

ΤΙ ΒΛΕΠΩ; ΤΙ ΑΝΑΡΩΤΙΕΜΑΙ; ΤΙ ΣΚΕΦΤΟΜΑΙ; Ποιο είναι το βαθύτερο μήνυμά της; Σύνδεση με Εκπαιδευτικό Δράμα και Οπτική γωνία

6) Εκφράζοντας το σήμερα ...

7) **ΑΣΚΗΣΗ:** Ποια ήταν η επίδραση της ορθόδοξης βυζαντινής αγιογραφίας στο έργο των σύγχρονων καλλιτεχνών Νίκου Εγγονόπουλου και Γιάννη Τσαρούχη;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΛΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, ΘΕΟΛΟΓΟΣ 2^{ΟΥ} ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΕΥΚΑΡΠΙΑΣ